

Služite mu v veliki ponižnosti – tudi v skrbi za stvarstvo

(Kateheza za mesec december 2025)

Iz Hvalnice stvarstva:

Hvalite in poveljučujte mojega Gospoda
in zahvalite se mu in služite mu v veliki ponižnosti.

Uvodna molitev: pesem Dajte Gospodu čast (Psalm 29)
(*Psalm 29 se lahko tudi prebere.*)

Svetopisemski odlomek: *Nebeški Jeruzalem (Raz 21,1-5)*

Videl sem novo nebo in novo zemljo. Kajti prvo nebo in prva zemlja sta prešla in morja ni več. In sveto mesto, novi Jeruzalem, sem videl, ki se je spuščalo z neba od Boga, pripravljeno kakor nevesta, ozaljšana za svojega ženina. In slišal sem močan glas s prestola, ki je rekel: »Glej, prebivališče Boga z ljudmi!

In prebival bo z njimi
in oni bodo njegova ljudstva
in Bog sam bo z njimi, njihov Bog.
In obrisal bo vsako solzo z njihovih oči
in smrti ne bo več,
tudi ne bo žalovanja ne vpitja ne bolečine,
kajti prvo je prešlo.«

In tisti, ki je sedel na prestolu, je rekel: »Glej, vse delam novo!«

IZ ŽIVLJENJA SVETEGA FRANČIŠKA

Frančiškova Hvalnica stvarstva ali Sončna pesem ni le prvo pesniško delo v italijanskem jeziku in kljub preprostemu jeziku eno najlepših izpovedi srednjega veka. V prvi vrsti je molitev, ki je sad svetnikovega več kot dvajsetletnega izkustva in življenja z Bogom. Za njeno razumevanje pa so še kako pomembne tudi okoliščine in čas nastanka.

Frančišek je to pesnitev sestavi leto dni pred smrtjo (1225). Z La Verne se je vrnil zaznamovan z Jezusovimi ranami in skoraj slep. Bolj v duhovni kakor telesni agoniji se je zatekel k cerkvici sv. Damijana, tja, kjer je začel živeti svojo poklicanost. Čas je preživel v kolibi ob samostanu sester klaris, kjer se je skrival pred soncem. Ni več prenašal sončne svetlobe niti ognja. Molil je: »Gospod pridi mi na pomoč!« V agoniji je zaslišal glas: »Povej mi brat, če bi ti nekdo za tvojo bolezen in potrpljenje dal toliko blaga, da bi vsa zemlja bila suho zlato, da bi vsi kamni postali dragulji, vsa voda postala balzam, ali bi ti vse to imel za nevredno in ničevno kot da je vse to le materija, navadno kamenje, in običajna voda glede ne veliko in dragoceno blago, ki se ti podarja. Ali se ne bi zelo radoval?« Blaženi Frančišek je

odgovoril: »Gospod, to bi bilo veliko in nedojemljivo blago, zelo dragoceno, močno privlačno in zaželeno.« Nato mu je glas odgovoril: »Raduj se in vriskaj v svoji bolezni in nevoljah. Odslej se čuti tako gotov kakor, da se že nahajaš v mojem kraljestvu.« Preplavila ga je radost gotovosti Kraljestva. Nobeno bogastvo se ne more primerjati z njim. Vedel je kam ga pelje trpljenje s Kristusom. V njegovi duši se je zgodil sijajen vzhod sonca. Zjutraj, ko ni mogel več zadržati radosti, je začel sestavljati Hvalnico stvarstva ali Sončno pesem.

Obdan z bolečino, a z upanjem in duhovnimi očmi motri onkraj vidnega sveta obzorje Večne svetlobe, Luč, ki jo simbolizira brat sonce. To potrjuje, da hvalnica ni le nek čustveni izbruh ob občudovanju stvarstva.

Besedilo precej spominja na svetopisemske citate, ki jih je nosil v srcu in znal na pamet. Vendar pa prvinskim elementom s človeškim obrazom kot refren doda simbolne pridevnike. Ti so najgloblji odsev njegove duhovnosti. Poje o tem, kar je živel in pil v življenju, o lepoti, ki jo je zrl. Življenje je postajalo napisana pesem.

Okvir hvalnice je ponižnost. V prvi kitici Frančišek omeni, da nihče ni vreden Gospoda imenovati in na koncu doda povabilo, da bi se mu vsi zahvaljevali in mu služili v veliki ponižnosti. V svoji ponižnosti ali duhovnem uboštvu se počuti nevrednega, da bi imenoval Najvišjega in ga počastil. Zazre se k vsem stvarem in jih kot brat povabi h kozmičnemu bogoslužju. Ne prilašča si niti zaslug za svojo molitev. Zaveda se nevarnosti, da bi lahko s tem začel namesto Gospodovega slaviti svoje ime. Temu napuhu se včasih težko izognejo tudi zelo duhovni ljudje.

Ker je Bog zanj oče vsega stvarstva, vse stvari imenuje brat ali sestra. S tem se izogne posedovanju. Nismo lastniki drug drugega, tudi stvarstva ne, ker je vse čisti dar! Sveta ne doživlja hierarhično in skuša odgovoriti na logiko fevdalnih odnosov tistega časa. Zato pri nazivih brat ali sestra ne gre za simboliko, saj je Frančišek to v resnici živel. Stvarstva ne gleda zgolj pod koristnostnim vidikom kakor današnji pozitivizem, za katerega so stvari le predmeti. Do stvarstva goji čustvo zaljubljenca.

V hvalnici opazimo tri moško-ženske pare: sonce-luna, zrak-voda, ogenj-zemlja. Če je v moških elementih navzoča bolj smer delovanja, je v ženskih navzoča smer globine in tihe navzočnosti. Tudi ta dimenzija naj slavi Gospoda.

Kasneje dodana kitica o spravi ni tujek. Nasprotno! V stvarstvo je položena urejenost, ki sama po sebi slavi Gospoda. Zato sta tudi med ljudmi potrebna sprava in mir, da smo lahko odsev Njegove najsvetejše volje in lepote, ki ga slavi. Zanimivo je, da je kitica o odpuščanju takoj za kitico o sestri zemlji, ki nam gospodinji in daje kruh. Tudi v očenašu je po prošnji »daj nam danes naš vsakdanji kruh« prošnja za odpuščanje, ki ga velikokrat bolj potrebujemo kakor kruh!

Frančišek ljubi sonce, svetlobo. Le v luči lahko vidimo. Čeprav imamo oči zdrave, smo v temi izgubljeni. Kot je zvezda severnica trdna točka orientacije, tako človek v svojih »temnih« dneh potrebuje Gospodovo luč za duhovno orientacijo.

Frančišek, mož, ki je spravljen z vsem, tudi v smrti ne vidi groze, temveč jo vidi kot sestro, ki ga bo pripeljala pred večno Ljubezen.

Po vsem ustvarjenem postane tako Hvalnica stvarstva pot dviganja njegove duše h končnemu zedinjenju z Bogom.

PONIŽNA SKRB ZA STVARSTVO

V duhu papeža Frančiška in njegove prve okrožnice »Laudato si« pa lahko hvalnico razumemo tudi kot poziv k varovanju okolja, k »skrbi za naš skupni dom«, ki je samo eden. Če ga uničimo, nimamo več popravnega izpita.

Že prvemu človeku je Bog zaupal odgovornost skrbnika vsega stvarstva, še posebej zemlje, tega Božjega daru človeku. Z gospodovanjem je mišljeno razumno gospodarjenje. Še posebej v sodobnem času pa človek gleda na zemljo le skozi očala kapitala in egoizma. Papež

Frančišek se je zato kot glas vpijočega v puščavi aktivno zavzel za naš planet. Našo skupno odgovornost za zemljo lepo nakaže misel, da narave nismo podedovali od svojih prednikov, temveč smo si jo izposodili od svojih otrok.

V zadnjem času se izraz ekologija pogosto, a nekoliko neustrezno uporablja kot sopomenka za sorodno, a mnogo ožje področje okoljevarstva (oz. naravovarstva), ki obravnava človekovo prizadevanje za zmanjšanje lastnega škodljivega vpliva na okolje. Danes je, žal, prijateljstvo s stvarstvom močno načeto in ponekod prav porušeno zaradi greha človeške sebičnosti. Divje in neodgovorno izkoriščanje vseh naravnih virov pa ne kaže le mačehovskega odnosa do okolja, temveč do vseh ljudi. Čeprav so si ekologi v novejšem času, času ekološke krize, izbrali sv. Frančiška za svojega zavetnika, je on več kot le to. Besede ekologija ni poznal in besede narava ni uporabljal. Vse je imenoval »stvarstvo«, da bi nakazal Avtorja, ki je v njem pustil sledi svoje ustvarjalne modrosti. Po vzoru sv. Frančiška naj bi kristjan v stvarstvu videl še kaj več, simbol lepote »novega stvarstva, ali stvarjenja«, ki ga pričakujemo. Prodoren pogled srca naj ga vodi h kontemplaciji simbolike in k »zakramentalnosti« stvarstva. Ustvarjen svet je znamenje drugega sveta in Božjega razodetja. Nanj naj gleda tudi eshatološko, v luči »novih nebes in nove zemlje«. Hvalnica stvarstva je pisni spomenik Frančiškove vere v Boga Stvarnika in nostalgija po izgubljenem raj.

Vprašanja za premišljevanje in pogovor

(osebno ali v skupini lahko izberete le nekatera):

1. Ali vidim naravne elemente tudi kot simbole, ki me vodijo v duhovni svet in mi govorijo o Bogu Stvarniku, o lepoti »novega stvarstva«, »nove zemlje« in »novih nebes«?
2. Ali pristopam s ponižnostjo do zemeljskih dobrin in se za te darove zahvaljujem Bogu z molitvijo zahvale? Ali pa pristopam do vsega z egoistično in izkoriščevalsko oz. gospodovalno in mačehovsko držo?
3. Kako odgovorno skrbim za okolje, oz. zemeljski planet kot »naš skupni dom« ter se čutim kot brat ali sestra vsemu ustvarjenemu?
4. Koliko »kultura odmetavanja«, kot jo je poimenoval papež Frančišek, vpliva na moje življenje ter bratsko-sestrski odnos do ljudi in stvari?
5. Kolikokrat se kot zaljubljenec v čudovitost stvarstva umikam v samotne kraje, da bi tam doživel stik s seboj, notranji mir in povezanost z Bogom?
6. Ali skrbim za čisto okolje zaradi svoje moralne odgovornosti Bogu, ali pa to počnem le zaradi strahu, da se ne bi »zadušili« v odpadkih?

Konkretna naloga (izberi vsaj eno):

- V skrbi za naš skupni dom (okrožnica Laudato si) se lahko organizira okrog cerkve ali samostana (širši okolici) čistilna akcija pred božičnimi prazniki ali tudi kasneje.
- Sestavi svojo molitev z vsebino skrbi za stvarstvo, ki jo izmoli na naslednjem srečanju tvojega bratstva.
- Vsaj enkrat se v naslednjem mesecu podaj peš na pot namesto z avtomobilom ali uporabi javni prevoz.
- Nekomu, ki je potreben pomoč, lahko pred prazniki pomagaš urediti okolje (morda očistiti sneg ...).
- Kolikor je mogoče, lahko postaviš jaslice zunaj na prostem ali pa tudi pomagaš postavljati v župnijski cerkvi.

Sklepna molitev ali razmišljanje:

Pismo indijanskega poglavarja ameriškemu predsedniku Franklinu

Nekaj čez petsto let je minilo, kar se je na otočku San Salvador (Sveti Odrešenik) izkrcał Krištof Kolumb (12. oktober 1492) in po naključju odkril novi svet. To odkritje je pomenilo za mnoge domorodce smrt, kajti med belimi pomorščaki je bilo vse preveč pustolovcev, ki jih ni zanimal človek, ampak skriti zakladi, neizmerna prostranstva iz katerih bi se dalo veliko iztržiti ...

Pred več kot stopetdesetimi leti je indijanski poglavar Seattle pisal ameriškemu predsedniku Franklinu, ki je kupoval njihovo zemljo. Prav po Frančiškovo mu je pisal, med drugim takole:

»Ko nam veliki poglavar iz Washingtona pošilja glas,
da želi kupiti našo zemljo, preveč terja od nas.
Kako se da kupiti ali prodati nebo in toplino zemlje?
Kaj takega nam je čisto tuje ...
Razmislili smo o ponudbi, da kupite našo zemljo.
Toda to ne bo lahko.
Nam je ta zemlja sveta.
Reke so naše sestre, tešijo nam žejo.
Reke nam nosijo kanuje in hranijo otroke.
Če vam prodamo zemljo, se spomnite in učite otroke,
da so reke naše, pa tudi vaše sestre.
Zato morate rekam izkazovati dobroto,
kakršno izkazujete rodnim sestram.
Vemo, da nas beli človek ne razume.
Njemu je kos zemlje enak kateremu koli drugemu kosu zemlje.
Tujec je, ki pride ponoči in vzame zemlji, vse kar potrebuje.
Zemlja mu ni sestra, ampak sovražnik ...
Do matere zemlje in brata neba se vede kot do stvari,
ki se dajo kupiti, oropati, prodati, kot živina in bleščeči nakit.
Njegov pohlep bo uničil zemljo in za seboj pustil le opustošenje.
Ne vem, naš način življenja se razlikuje od vašega.
Rdečega človeka ob pogledu na vaša mesta zabolijo oči.
Morda zato, ker je divjak in teh stvari ne razume.
V mestih belega človeka ni mirnega kotička.
Ni kraja kje bi se spomladi slišalo brstenje listja ali drget mušičjih krile ...
Razmislili bomo o vaši ponudbi za nakup zemlje.
Če se odločimo, da privolimo, bomo zahtevali, da izpolnite pogoje.
Beli človek se mora vesti do tukajšnjih živali kot do svojih bratov!
Divjak sem in ne razumem drugačnega življenja.
Na prerijah sem videl tisoče bivolov,
ki jih je bledoličnik pustil za seboj,
ko jih je postrelil z dirjajočega vlaka.
Divjak sem in ne razumem, kako je lahko železni konj,
iz katerega se vije dim, pomembnejši od bivola,
ki ga mi ubijemo samo, da bi preživel.
Kaj bi človek brez živali? ...
Karkoli se zgodi živalim, kmalu zadene tudi človeka.
Na svetu je vse povezano.
Svoje otroke učite, da je zemlja naša mati.
Kar se zgodi zemlji, se zgodi tudi njenim otrokom.

Če človek pljuje na tla, pljune sam nase.
Zemlja ni človekova last. Človek je last zemlje.
To mi dobro vemo. Vse je povezano med seboj,
prav kakor je družina povezana po krvi.
Človek ni stvarnik tkanine življenja, temveč le nitka v njej.
Kar dela s tkanino, dela sam s seboj ...
Le eno vemo zagotovo,
a to bo moral nekoč razumeti tudi beli človek:
Naš Bog je isti Bog.
Morda mislite, da morete tudi njega imeti v lasti,
tako kot se pripravljate, da vzamete vso našo zemljo.
Toda ne! On je Bog vseh ljudi in njegova milost (dar)
je enaka za rdečega in belega človeka.
Ta zemlja mu je vse.
Oskruniti jo, pomeni oskruniti njenega Stvarnika ...«

Sklepna pesem:

Danes je zasijala luč
ali Če letel bi (Človek sem)

Dragi bratje in sestre naj vam ta kateheza pomaga, da boste pogumno izbirali življenje v veri
in upanju ter vsak dan živeli kot glasniki miru in ljubezni, kot nas uči sv. Frančišek.

P. Danilo Holc